

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
ИНСТИТУТ
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

ՄԱՔՍԻՄ ԽԱՍՈՅԱՆԻ
ՏՊԱԳԻՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՍԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

— • —

БИБЛИОГРАФИЯ
ПЕЧАТНЫХ ТРУДОВ
МАКСИМА ХАМОЯНА

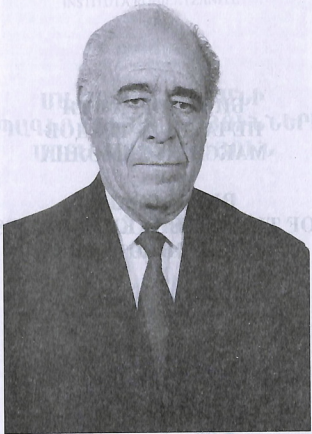
ԵՐԵՎԱՆ

ЕРЕВАН

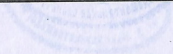
2004

SECRET

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԻ ԱԿԱԴՄԻԱ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԻ ԱԿԱԴՄԻԱ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԻ ԱԿԱԴՄԻԱ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԻ ԱԿԱԴՄԻԱ

ՀԻ
091580

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԻ ԱԿԱԴՄԻԱ

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
ИНСТИТУТ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF ARMENIA
INSITUTE OF ORIENTAL STUDIES

**БИБЛИОГРАФИЯ
ПЕЧАТНЫХ ТРУДОВ
МАКСИМА ХАМОЯНА**

**BIBLIOGRAPHY
OF THE MAKSIM KHAMOYAN'S
PUBLISHED WORKS**

*Издание осуществлено при поддержке
"Фонда Армен и Берсабэ Джереджан", США*

*This was made possible by the
"Armen and Bersabe Jerejian Foundation Inc.", USA*

ЕРЕВАН 2004 YEREVAN

ДУБЛЕТ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԳԵՄԻԱ
ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

AKADĒMĪYA RĒSPŪBLĪKA ERMANĪSTANĒYE MILETĪYĒYE ULMA
ĪNSTĪTŪTA ROHILATZANĪYĒ

**ՄԱՔՍԻՄ ԽԱՄՈՅԱՆԻ
ՏՊԱԳԻՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ**

**MAKSĪMĒ XEMO
BĪBLĪOGRAFĪYA
XEBATĒD ĆAPBŪYĪ**

A II
89160

*Մեկնաստորյամբ
«Արևիկն և Բերասարե Զերեցյան հիմնադրամի», ԱՄՆ*

*Շաբûye bi aligirîya
"Fonda Armen û Bersabê C'êrêc'êan", ŞAY*

ԵՐԵՎԱՆ 2004 YĒRĒVAN

Տպագրվում է ՀՀ ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտի
գիտական խորհրդի որոշմամբ

ՀՏԴ 01:809.157
ԳՄԴ 91.9:81+81.2 Քրդ
Խ 204

Պատասխանատու խմբագիր՝ պրոֆ. Պ. Ս. ՍՈՒՐԱԴՅԱՆ

Ответственный редактор: проф. П. М. МУРАДЯН

03108
H

Խ 204 ՄԱՔՄԻՄ ԽԱՍՈՅԱՆԻ ՏՊԱԳԻՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏԵԱԳԻ-
ՏՈՒԹՅՈՒՆ./- Եր.: «Զանգակ-97», 2004.- 32 էջ:

Մատենագիտությունն ընդգրկում է հեղինակի 1963-2004թթ. հրատա-
կությունները՝ մենագրություններ, հոդվածներ և գրախոսականներ, ո-
րոշ բացթողումներով:

Библиография содержит публикации 1963-2004 годов, с некоторыми
пропусками.

Խ $\frac{4406000000}{0003(01)-2004}$ 2004 թ.

ԳՄԴ 91.9:81+81.2 Քրդ

ISBN 99930-2-927-7

© Խամոյան Մ., 2004 թ.

ՄԱՔՍԻՄ ՉՈՒՍԵՅՆԻ ԽԱՄՈՅԱԼ

Չայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի Արևելագիտության ինստիտուտի քրդագիտության բաժնի վարիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Մ.Չ.Խամոյանը քրդագետ-լեզվաբան է: Լինելով համալսարանական կրթությամբ ռոմանո-գերմանագետ, նա ասպիրանտական ուսումնառությունն անցել է քրդագիտություն մասնագիտությամբ ՍՍՀՄ Գիտությունների ակադեմիայի Ասիայի ժողովուրդների ինստիտուտի Լենինգրադյան բաժանմունքում:

1964թ. ապրիլից Մ.Չ.Խամոյանը աշխատում է Չայաստանի ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտում: Նրա գիտական հետաքրքրությունների շրջանակում ընդգրկված են քրդերեն լեզվի կառուցվածքի հետազոտության, նրա նյութական բնագավառների առանձնացման և նկարագրման, հնչյունական համակարգի և քերականական կառուցվածքի վերլուծության, քրդական խոսքի կիրառական-ոճական դրսևորումների որոշման ու սահմանազատման խնդիրները, քրդերենի բարբառային կառուցվածքի և նրա զարգացման պատմության հարցերը և այլն: Այս ուղղություններով կատարված ուսումնասիրությունների բնագավառում կարևորություն են ներկայացնում քրդերեն լեզվի կենտրոնական բարբառի՝ Բահդինանիի հնչյունական համակարգի առաջին անգամ իրականացված փորձառական ուսումնասիրության արդյունքները, նրա համեմատական-համադրական հետազոտությունը և լեզվաբանական կարգավիճակի որոշումը: Քրդերենի բարբառային ամբողջական կառուցվածքի լուսաբանման համար գիտա-տեսական մեծ նշանակություն ունեցող այս ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ քուրդ ժողովուրդը հնարավորություն ունի խուսափել երկու գրական լեզուներ կամ գրական լեզվի երկու ձևեր ունենալուց և ձեռնամուխ լինելու մեկ, միասնական, ընդհանուր ազգային գրական ձևի՝ լեզվի շինարարությանը, հիմք ընդունելով Իրաքյան Քուրդիստանում լայն տարածում ունեցող լեզվի բոլոր կրողների համար մատչելի Բահդինանի բարբառը:

Մ.Խամոյանը երկար ժամանակ զբաղվել է քրդական դարձվածաբանության ուսումնասիրությամբ և քրդական դարձվածագրության հարցերի մշակմամբ: Այս բնագավառում նրա քրտնաջան աշխատանքի արդյունքը հանդիսացավ Քուրդ-ռուսերեն դարձվածաբանական մեծածավալ բառարանը, որը առաջին աշխատանքն է քրդական լեզվաբանության մեջ: Բառարանի մասին գրախոսություններում մասնագետները իրավամբ նշում են, որ Մ.Խամոյանը կատարել է գործ, որը սովորաբար իրագործվում է հեղինակային կոլեկտիվի ուժերով: Բառարանը նյութական հիմք ծառայեց քրդերենի դարձվածաբանության պրոբլեմա-

տիկայի համակարգային մշակման համար, որը ներկայացված է գիտնականի «Քրդերեն լեզվի դարձվածաբանության հիմունքներ» աշխատությունում: Այս գրքում ձևակերպված դրույթների ամբողջությունը իրենից նոր ուղղությունն է ներկայացնում քուրդ լեզվաբանության բնագավառում և հանդիսանում է նշանակալի ներդրում քրդագիտության մեջ:

Քրդերենի դարձվածաբանության ուսումնասիրությանը զուգընթաց Մ.Խամոյանը հանգամալից մշակել է նաև քրդական պարենիոլոգիայի հիմունքները, որոնք առաջին անգամ ներկայացվում են նյութի քննության իր կողմից կիրառվող օրիգինալ սկզբունքներով և իր ամբողջության մեջ նոր հեռանկարային ուղղություն են ներկայացնում քրդերենի տեսության բնագավառում, օբյեկտիվ գիտա-տեսական հիմք ծառայեցին քրդերեն լեզվի ներքին և արտաքին սահմանների որոշման, նրա առանձին, ինքնուրույն նյութական բնագավառների ամբողջական կազմի առանձնացման և նրանց դասակարգումային և բնութագրական տիպաբանության ստեղծման համար:

Մ.Խամոյանի հետազոտություններում հատուկ տեղ են գրավում արդի քրդերենի խոսքի կառուցվածքի նկարագրության հարցերը: Նրա 1990թ. լույս տեսած «Քրդերեն լեզու, գրականություն» խորագրով գրքում և մի շարք գիտական հոդվածներում քրդական խոսքը առաջին անգամ գիտական ուսումնասիրության առարկա է դառնում, բացահայտվում և բնութագրվում է քրդական խոսքի տարբեր դրսևորումների՝ կիրառական տարատեսակների կազմը, որոշվում են նրանց կիրառության աստիճանները և փոխհարաբերությունները: Այս նույն աշխատանքում Մ.Խամոյանը հատուկ կանգ է առնում Հայաստանի քրդերի գրական լեզվի կազմավորման և զարգացման նկարագրման, նրա տառագրության, ուղղագրության և տեքմինոլոգիայի վրա: Այստեղ հատկապես կարևոր պետք է համարել գրական խոսքի տարբեր կիրառական բնագավառների, նրանց զարգացման ուղիների և օրինաչափությունների առանձնացումը և նրանց տրվող բնութագրումները:

Մ.Խամոյանի ուսումնասիրություններում կարևորություն են ներկայացնում նաև մի շարք ընդհանուր լեզվաբանական պրոբլեմների մշակումները, որոնք լեզվի մասին գիտության մեջ առաջին անգամ են բարձրացվում և հիմնականում վերաբերում են տեսական լեզվաբանությանը: Այս կարգի խնդիրներից հատկապես ուշագրավ են սոցիալական պահանջի, լեզվանյութի դրսևորման, լեզվի կառուցվածքի կազմավորման ընթացքի կադապարավորման, լեզվանյութի և նրա դրսևորումների սահմանման և այլ պրոբլեմները: Նրանց մշակման եռությունը կայանում է նախ և առաջ լեզվական միավորի և լեզվի ամբողջական կառուցվածքի փաստերի նոր, նախկինում չնկատված յուրահատկությունների բացահայտման մեջ: Ուշադրության արժանի են մասնավորապես՝

- լեզվական միավորի մոտ նրա հիմնական հատկանիշը կազմող նրան կյանքի կոչող սոցիալական պահանջի բավարարման հատկության հայտնաբերումը, հեղինակի կողմից պայմանականորեն «լեզվաբանական նշանակում» կոչվող այս հատկության ճանաչման եղանակի և հայեցակետերի որոշումը և սահմանումը;
- լեզվանյութի դրսևորման մեխանիզմի և դրսևորումների տիպերի կազմության միկրոմեխանիզմների համակարգի բացահայտումը;
- լեզվանյութի դրսևորումների տիպերի ժառանգական-զարգացողական հարաբերությունների ճանաչումը, որոնք հիմք են հանդիսացել մարդկային լեզվի կառուցվածքի կազմավորման համար;
- բոլոր տիպի իմաստալի լեզվական կառույցների, այդ թվում շարահյուսական բառակապակցությունների և նախադասությունների ըստ կառուցվածքային-իմաստաբանական կաղապարների կազմության օրինաչափությունների բացահայտումը;
- լեզվական ստեղծումների դրսևորումների տիպերի որոշումը, որոնք կազմում են համապատասխան լեզվաբանական դիսցիպլինաների ուսումնասիրության առարկան և այլն:

Արևելագիտության ինստիտուտում աշխատանքային տարիներին Ս.Խամոյանը խմբագրել և գրախոսել է հայ, ռուս, պարսիկ և քուրդ լեզվաբանության բնագավառի մի շարք աշխատություններ: Նա ելույթներով հանդես է եկել բազմաթիվ գիտաժողովներում, այդ թվում Արևելյան լեզվաբանության տեսական պրոբլեմներին նվիրված սոցիալիստական երկրների գիտնականների Առաջին միջազգային սիմպոզիումում (Մոսկվա, 1997թ.), հայ լեզվաբանությանը նվիրված միջազգային գիտաժողովում (Երևան, 1982թ.) և այլն: Դեկավարել է ասպիրանտների գիտական աշխատանքը:

Ս.Խամոյանի գիտական և մանկավարժական բեղմնավոր գործունեությունը ստանում է իր արժանի գնահատականը՝ 1970թ. նա պարգևատրվում է «Փառապանած աշխատանքի համար» հոբելյանական մեդալով, 1980թ. ստանում է Հայաստանի ՍՍՀ ԳԱ պատվոգիր, 1986թ. պարգևատրվում է «Աշխատանքի վետերան» մեդալով:

Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի Արևելագիտության ինստիտուտ

МАКСИМ УСЕЙНОВИЧ ХАМОЯН

Заведующий Отделом Курдоведения Института востоковедения Национальной Академии наук Армении, доктор филологических наук, профессор Максим Усейнович Хамоян курдовед-лингвист. Будучи романистом-германистом по университетскому образованию он прошел курс обучения в аспирантуре по курдоведению в Ленинградском отделении Института народов Азии Академии наук СССР.

С апреля 1964 года Максим Хамоян работает в Отделе Курдоведения Института востоковедения НАН Армении. Его научные интересы сконцентрированы на исследовании структуры курдского языка, выделении и описании его материальных областей, изучении его фонетической системы и грамматического строя, определении состава и структуры функционально-стилистических проявлений курдской речи, вопросах диалектной структуры курдского языка и истории его развития и т.д. В плане проводимых им в этих направлениях исследований важными представляются результаты впервые проведенного экспериментального исследования фонетики Бахдинани — центрального диалекта курдского языка, его сравнительно-сопоставительное исследование и определение его лингвистического статуса. В результате этих исследований, имеющих большое научно-теоретическое значение для освещения диалектной структуры курдского языка в целом, выяснено, что курдский народ может избежать формирования двух литературных форм языка и ориентироваться на выбор Бахдинани в качестве основы становления единого общенационального литературного курдского языка.

Максим Хамоян долгое время занимался исследованием курдской фразеологии и разработкой вопросов курдской фразеографии. Результатом его кропотливого труда в этих областях явился прежде всего составленный им большой Курдско-русский фразеологический словарь, являющийся первым трудом в курдском языкознании. В отзывах об этом словаре специалисты справедливо отмечают, что Максимом Хамояном осуществлен труд, который обычно исполняется коллективом авторов. Словарь послужил материальной основой для системной разработки проблематики фразеологии курдского языка, представленной в работе ученого "Основы фразеологии курдского языка". Совокупность сформулированных в этой работе положений, представляющая новое направление в курдском языкознании, является значительным вкладом в курдоведение.

М.Хамоян занимался также разработкой проблематики паремиио-

логии курдского языка. Основы паремиологии, впервые разработанные автором на вводимых им оригинальных принципах трактовки материала и в своей совокупности представляющие новое перспективное направление в науке о курдском языке, послужили объективной научно-теоретической базой для определения внешних и внутренних границ курдского языка, выделения полного состава его отдельных, самостоятельных материальных отраслей и создания их классификационной и характерологической типологии.

В исследованиях Максима Хамояна особое место занимают вопросы описания структуры курдской речи. В его книге "Курдский язык, литература", вышедшей в свет в 1990 году и ряде научных статей впервые устанавливается и характеризуется состав различных проявлений — функциональных разновидностей курдской речи, определяются степень их функционирования и их взаимоотношения. В этих же работах М.Хамоян особо останавливается на проблеме описания находящегося в процессе становления и развития литературного курдского языка курдов Армении, его графики, орфографии, орфоэпии и терминологии. Здесь особо важным следует считать выделение и характеристику различных функциональных отраслей литературной речи, путей и закономерностей их развития.

Среди исследований М.Хамояна важными являются также разработки ряда общелингвистических проблем, которые в науке о языке впервые выдвигаются и в основном относятся к области теоретической лингвистики. Из них особого упоминания заслуживают проблемы, касающиеся социальной потребности, проявления языковой материи, моделирования процесса становления языковой структуры, дефиниции в лингвистике и т.д. Сущность разработок этих проблем заключается прежде всего в раскрытии новых, ранее не замеченных особенностей языкового знака как такового и фактов языковой структуры в целом.

Заслуживает внимания, в частности:

- выявление у языкового образования его фундаментального свойства — свойства удовлетворения им породившей его социальной потребности, условно названного М.Хамояном лингвистическим назначением;
- определение метода и аспекта исследования языкового образования, приводящих к обнаружению у него его лингвистического назначения; раскрытие механизма проявления языковой материи и систему микромеханизмов типов ее проявления;
- установление преемственно-эволюционных отношений типов проявлений языковой материи, лежащих в основе процесса становления структуры языка;

- разработка проблемы дефиниции в лингвистике; создание единой системы дефиниций языковых образований, выводимых из общей языковой дефиниции;
- установление закономерности образования всех без исключения значимых языковых структур, в том числе и синтаксических словосочетаний и предложений по структурно-семантической модели;
- определение типов проявления языковых образований, составляющих предмет изучения соответствующих лингвистических дисциплин и т.д.

За время работы в Институте востоковедения М.Хамоян отредактировал и рецензировал ряд научных работ по армянскому, русскому, персидскому и курдскому языкознанию. Он выступал с докладами на многих конференциях, в том числе: на I международном симпозиуме ученых социалистических стран по теоретическим проблемам восточного языкознания (Москва, 1977 год), на Международном симпозиуме по армянскому языкознанию (Ереван, 1982 год) и т.д. Руководил научной работой аспирантов.

Плодотворная научная и педагогическая деятельность Максима Хамояна была по достоинству оценена. В 1970 году он награжден юбилейной медалью “За доблестный труд”. В 1980 году получил грамоту АН Армянской ССР, в 1986 году награжден медалью “Ветеран Труда”.

Институт востоковедения Национальной академии наук Армении

JI SERHATÎYA JÎN Û ŞUXULK'ARÎYA ZANISTÎ,
PÊDAGOGÎ Û CIVAKÎ YA ZANYARÊ K'URD, DOKTORÊ ULMÊD FÎLOLOGÎ
PROFÊSOR MAKSÎMÊ XEMO

Serokê p'ara K'urdzanîyê li Înstîtûta rohilatzanîyê ya Akadêmîya Ermenîstanêye miletîyêye ulma, doktorê ulmêd filologî, profêsor Maksîmê Huseynê Elîyê Xemo ji dayîk bûye sala 1934-a 7-ê Îlûnê Li Ermenîstanê, nehîya Aparanê, gundê Çobanmazê. Piştî stendina xwendina 10-salîyê dibistana gundê Cinar – Saxkahovîtê Li sala 1951-ê nêzikî salekê xebitîye wek k'atibê şewra gundê Elegezê u Camûşvana biçûk Sala 1954-a Fakûltêta zimanêd dereke ya Ûnîversîtêta Yerêvanêye dewletêda tê pejirandinê û sala 1959-a wê xelazdike.

Nav salêd Xwendinêda Maksîmê Xemo weke du sala (1958-1959) dişuxule wek dîktorê xebirdanê bi zimanê k'urdî li Radiokomîtêta Ermenîstanêda. Nav van du Salada ew usajî li dibistana Yêrêvanêye N 47-da dersxanêd zimanê k'urdî bona t'ifalêd k'urd t'êşkil dike û li wir dersê zimanê K'urdî dide. Payîza sala 1959-a li Lënîngradê aspirantûra Înstîtûta rohilatzanîyêda tê hildanê, li k'u usajî dersê zimanê kurdî dide k'urdzanêd cahil. Sala 1962-a aspirantûraê xelaz dike, disêrtasîya xwe bi sernivîsara “Zaravê k'urdê bahdînan li K'urdîstana Îraqê (Bamernî û Atrîş)” dinivîse û sala 1966-a wê xweyî dike û dereca kandidatê ulmêd filologî distîne.

Ji sala 1964-a girtî t'a îro Maksîmê Xemo dişuxule wek xebatk'arê zanistî li p'ara K'urdzanîyêda ya Înstîtûta Rolihatzanîyê li Akadêmîya Ermenîstanêye ulmada. Salêd 1964-1981-ê ew xebatka'rê zanistîyî çûkbûye, salêd 1981-1995 – xebetk'arê zanistîyî mezin, salêd 1995-2004 xebatkarê zanistîyî pêş.

Sala 1990-î Maksîmê Xemo disêrtasîya xwe bi sernivîsara “Binaxêd frazêologîya zimanê k'urdî” li bajarê Moskvaêda Xweyî dika û dereca doktorê ulmêd filologîyê distîne. Lê sala 1997-a tê têtîqkirin wek profêsor.

Nav salêd şuxulk'arîya zanistîda profêsor Maxsîmê Xemo Xwedanê Pênûsa bi berûberek'et bûye Nêzikî 120 p'ertûk u got'arêd Zanistî nivîsîne û bi çend zimana (rûsî, kurdî, ermenî) çap kirine. Ji k'arêd zanistî yêd giringtrînin: “Ferhînga k'urdî – rûsiye frazbendî (frazêologî)”, “Zaravê k'urdê bahdînan Li Kurdistanana Îraqê”, “Zimanê kurdî û litêratûra”, “Binaxêd frazêologîya zimanê kurdî”, “Problêma dêfînîsiayê Zimanzanîyêda”, “Rîya sazûna zimanê kurdîyî hemmiletîyî litêratûrî”, “Problêma prozêssa sazûna strûktûra ziman bal merivayê”, “Problêma daxwazê zimanzanîyêda” û hinekêd mayîn.

Prof. Maksîmê Xemo şuxulk'arîya zanistîra t'evayî sala 1968-1975

mamosteê zimanê kurdî bûye li fakûltêta Rohilatzanîyêda ya Ûnîvêrsîtêta yêrêvanêye dewletêda. Sala 1993-2000 şuxulye wek dêkanê Fakûltêta k'urdzanîyê li Ûnîvêrsîtêta yêrêvanêye "David Anhaxt", li k'u uajî dersên zimanê k'urdî daye.

Ji sala 2003 girtî virda lêktorê Ûnîvêrsîtêta "Hraçîya Aç'aryane", li ku ew kûrsa "T'êoriya zimanêd Rohilatê" dixûne.

Ji sala 1995 girtî Maksîmê Xemo serokê para Kurdzanîyêye li Înstîtûta rohilatzanîyêda ya Akadêmîya Ermenîstanye ulmada.

Ji sala 1996-2000 ew sedrê şêwra têrminolojiya k'urdî bûye.

Ji sala 1995 girtî profêsor Maksîmê Xemo andamê şêwra Înstîtûta rohilatzanîyêye ulmîye û andamê şêwra ulmîye ya xweyîkirina disêrtasiyayêd kandîfatî û doktorîyê.

Prof. Maksîmê Xemo t'evbûê (beşdarê) gelek konfêrans, sîmpozîûm u cvînêd zanistî bûye, li k'u ewî derheqa pirs û problêmêd zimanzanîya K'urdî û to'merî xeberdaye (axaftîye).

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Максим Усейнович Хамоян (Максима Хамо) родился 7 сентября 1934г. в селе Чобанмаз (ныне: Авшен) Апаранского района Армянской ССР.

- 1951** окончил среднюю школу села Цахкаовит Апаранского района.
- 1952-1953** работал секретарем объединенного сельсовета сел Алагяз и Джамушван.
- 1959** окончил Немецкое отделение факультета иностранных языков Ереванского государственного университета.
- 1957-1959** работал учителем курдского языка в школе N 47 г. Еревана.
- 1958-1959** работал диктором радиовещания на курдском языке в Радиокomitee Армянской ССР.
- 1959-1962** аспирант Ленинградского отделения Института Народов Азии АН СССР (г. Ленинград).
- 1962-1963** библиограф Библиотеки АН СССР (г. Ленинград).
- 1964-1981** младший научный сотрудник Сектора, а с 1971 года Института востоковедения АН Армянской ССР.
- 1966** присуждена ученая степень кандидата филологических наук за защиту диссертации на тему: "Бахдинанский диалект курдов Иракского Курдистана" (г. Ереван).
- 1968-1975** по совместительству читал лекции по курдскому языку на Факультете востоковедения Ереванского Государственного университета.
- 1970** награжден юбилейной медалью "За доблестный труд" в ознаменование 100-летия со дня рождения В.И.Ленина.
- 1980** получил Грамоту АН Арм.ССР.
- 1986** награжден медалью "Ветеран Труда".
- 1981-1995** старший научный сотрудник Института востоковедения АН Армянской ССР.
- 1990** присуждена ученая степень доктора филологических наук за защиту диссертации на тему: "Основы фразеологии курдского языка" (г. Москва).

- 1995-2004** ведущий научный сотрудник Института востоковедения НАН Армении.
- 1997** утвержден в ученом звании профессора.
- 1995-2004** заведующий Отделом курдоведения Института востоковедения НАН Армении.
- 1994-2000** по совместительству декан Факультета курдоведения Ереванского гуманитарного университета "Давид Анахт" и преподаватель курдского языка.
- 1996-2000** председатель совета по курдской терминологии при редакции курдской газеты "Р'и́а таза".
- 2002-2004** по совместительству читает курс лекций "Основы теории восточных языков" на Факультете востоковедения Ереванского университета "Грачья Ачарян".
- 1995-2004** член Ученого Совета Института востоковедения НАН Армении и Ученого Совета Института по защитах кандидатских и докторских диссертаций.
- 1964-2004** выступал на ряде республиканских, всесоюзных и международных конференций по различным проблемам армянского, курдского и общего языкознания.

БИБЛИОГРАФИЯ ПЕЧАТНЫХ ТРУДОВ BİBLİOGRAFIA XEBATÊD ÇARBUÛÎ

1963

1. Шадэ́йя лексика зараве к'ордед баһдинан, РТ', 1963, • 102.
Բահիյինան քրդերի բարբառի բառապաշարի բնութագիրը:
Характеристика лексики диалекта курдов бахдинан.
2. Дэрһэ́қа пьрсед растньвисаре ль зьмане к'ордийй проинда, РТ', 1963,
• 22.
Ժամանակակից քրդերենի ուղղագրության հարցերի մասին: О
некоторых вопросах правописания в современном курдском языке.

1964

3. О вокализме бахдинанского диалекта курдов Ирака, Изд. АН
АрмССР, Общественные науки, 1964, • 8, с. 37-46.
Իրաքի քրդերի Բահիյինան բարբառի ձայնավորների մասին:
Дэрһэ́қа сәвтед дэнгани ль зараве к'орде баһдинанда ль Ира́е.

1965

4. О говоре курдов Туркмении, Изд. АН ТуркменССР. Общественные
науки, 1965, • 6, с. 34-40.
Թուրքմենիայի քրդերի բարբառի նկարագրության շուրջ:
Дэрһэ́қа зараве к'ордед Ту'ркменнаеда.
5. Морфология бахдинанского диалекта курдов Ирака, ИФЖ АН
АрмССР, 1965, • 3 (30), с. 253-264.
Իրաքյան քրդերի Բահիյինան բարբառի ձևաբանությունը:
Морфология зараве к'ордед баһдинан ль Ира́е.
6. Бахдинанский диалект курдов Ирака (Бамарни и Атриш), АКД, Изд.
АН АрмССР, Ереван, 1965, 32 с.
Իրաքյան քրդերի Բահիյինյան բարբառը (Բամարնի և Ատրիշ):
Зараве к'ордед баһдинан ль Ира́е. (Бамарни и Атриш).
7. Програмед мәктәбед һәйштсалә, Змане К'орди, литература бона
дәреханед II-VIII, "Луис", Ереван, 1965, 32 р.
Միջնակարգ դպրոցի ծրագիր, քրդերեն լեզվի II-VIII դասարանների
համար:
Программы восьмилетней школы, Курдский язык, литература для II-
VIII классов.

8. Жь леньһер'андьна пьрсед растньвисандьна зьмане К'орди, РТ', 1965, • 18.
Քրդերենի ուղղագրության հարցերի շուրջ:
К изучению вопросов правописания в курдском языке.
9. Мар' у к'ордзани (вона 100-салиһа буйина ւի), РТ', 1965, • 6 (1650).
Մառը և քրդագիտությունը (ծննդյան 100-ամյակի առթիվ):
Н.Я.Марр и курдоведение (к 100-летию со дня рождения).
10. К'ортъсандьна хэбэрайэ нэтэубэти ль зьмане к'ордида, РТ', 1965, • 71.
Քրդերենի հապավումները:
Аббревиатура в курдском языке.
11. Ньмунед тедэрхъстынока ль зьмане к'ордида, РТ', 1965, • 57.
Քրդերենի հանելուկների օրինակները:
Образцы загадок в курдском языке.

1966

12. Зараве к'ордед Азербещане, РТ', 1966, • 38.
Արրբէջանի քրդերի բարբառի շուրջ:
Говор курдов Азербайджана.
13. Исследования по фонетике зарубежных говоров курдского языка, Вестник общественных наук АН АрмССР, 1966, • 1 (272), с. 62-74.
Քրդերենի արտասահմանյան բարբառների հնչյունական կազմի ուսումնասիրությունը:
Леньһерандьнед сэвтед заравед зьмане к'ордийэ дэрэкэ.

1967

14. Пешдачуйина зьмане к'орди дэвра советида, РТ', 1967, • 61.
Քրդերենի զարգացումը սովետական տարիներին:
Развитие курдского языка в советской эпохе.

1968

15. Рец. на кн. А.Хачатрян и А.Айрапетяна "Экспериментальное исследование фонетической системы современного литературного армянского языка", Вестник общественных наук АН АрмССР, 1968, • 8, с. 197-200.
Գրախոս. Ա.Խաչատրյանի և Ա.Հայրապետյանի «Ժամանակակից գրական հայերեն լեզվի հնչյունական համակարգի փորձարարական ուսումնասիրությունը» աշխատության մասին:
Ресенсия дэрһэզа к'этеба А.Хачатрянэ у А.Найрапетянэ бь сэрньвиса "Леньһерандьна экспериментал йа сэвтед зьмане

«Թրմանի քոյինի Լիտերատուրի».

1969

16. Օ քոնքոժդենի քարնոյ կոնստրուկցիոն Վ կուրդսկոմ յազքե, Վեստնիկ օբշեստեննոյն նաւկ ԱՄ ԱրմՏՏՔ, 1969, • 4, ս. 67-74.
Քրդերեն լեզվի հարադիր բառակապակցութեան կազմութեան գոյացման մասին:
Դերհագա հօլքուրնա սազիյա չօհէբօր Լ չմանե կ'օրժիժա.
17. Դերհագա շենժ քերսեժ չմանե կ'օրժիժա, ՔՄ՝, 1969, • 103.
Քրդերենի մի քանի հարցերի շուրջ:
Օ նեկօտորոյն Վօքրօսաք կուրդսկօմ յազքե.
18. Կուրդսկայա քօժա նա արմյանսկօմ յազքե, «Կօմմունիստ», 1969, • 169.
Քրդական պոեմը հայերեն լեզվով:
Քօժա կ'օրժի Բ չմանե Զրմանի.
19. Դերսժայինա չմանե կ'օրժի ժայննէ սեր ժերէժա Բըլնեժ, ՔՄ՝, 1969, • 40.
Բարձրացնել քրդերենի դասավանդման մակարդակը:
Քօժարման քրդսկօմ յազքե.
20. Կ'օրժչանե մէշուր (Բօնա 60-սալիյա Բայինա Ի.Ի.Տուքերման), ՔՄ՝, 1969, • 41 (2099).
Անվանի քրդագետը (Ի.Ի.Տուքերմանի ժննդյան 60-ամյակի առթիվ):
Իժնեժնայի կուրժօժեժ (կ 60-Լեթիօ սօ ժնյա յօժդենի Ի.Ի.Տուքերմանայ).

1970

21. Kurdzani li zanîngeha dewletî a Erîvanê, «Է'յա» – kovera Է anda Kurd, Էւրօքա, 1970, • 8, ք. 4-6.
Քրդագիտութիւնը Երևանի պետական համալսարանում:
Կուրժօժեժենի Վ Էրեւանսկօմ ցօսաժարստեննօմ Մնիւերսիտեթե.

1971

22. Զմէքե Օլմժար Լահիժի ժիմէթե մէժն Բու (ժերհագա էմբր քու Սիօհօլկ'արիյա Շերէժե Իժօժե Բէկօժա - Գ.Ի.Բաքաեւ).
Գիտնականի ավանդը քարժր ժնահատականի արժանացավ (Զ.Ի.Բակակի կյանքի ու գործունեության մասին):
Կրժ յեժնօմ յժօստօյլս Վսօկօմ օժենի (օ յիժնի ու ժեժտեննօստի Շ.Ի.Բաքաեւայ).
23. Նըժիսարէժէ կ'օրժիյե ժօրնա 7-ա ք նէքեժ Վեյէ Բ չար, ՔՄ՝, 1971, • 5(2271).
ՎՄ դ. Քրդական մագաղաթը ու նրա բանավոր տարբերակները:
Կուրդսկի քերգամենտ ՎՄՅ. ու երօ յիժնեժնե Վարիանտայ.

24. Програма мэктэба хэйштсалэ. Змане к'орди бона дэрханэд II-VIII, Ереван, "Луйс", 1971, 40 р.
Քրդերեն լեզվի ծրագիր II-VIII դասարանների համար:
Программа преподавания курдского языка для II-VIII классов.
25. Очерки именной фразеологии курдского языка, Изд. Ереванского Университета, 1971, 120 с.
Քրդերեն լեզվի անվանական դարձվածքաբանության ակնարկներ:
Очерки фразеологии надинь змане к'ордида.

1972

26. К особенностям семантической структуры фразеологизма и слова в курдском языке, "Труды Самаркандского Университета им. Алишера Навои, 1972, • 219, вопросы фразеологии, V", с. 13-16.
Քրդերենի բառի և դարձվածի իմաստաբանական կառուցվածքի անվանական դարձվածքաբանության շուրջ:
Ժրհագր Հոսուսիեդ Структура ֆыкре йа бэндфраз и хэбэра ль змане к'ордида.
27. К истории изучения заза, "Вопросы фразеологии, стилистики и грамматического строя восточных языков, новая серия, выпуск • 225", Самарканд, 1972, с. 69-82.
Զազայի ուսումնասիրության պատմությունից:
Ջի Դ'арида леньгер'андьна Заза.
28. О двух изустных вариантах текста Сулейманийского пергамента VII века, "Вопросы фразеологии, стилистики и грамматического строя восточных языков, новая серия, выпуск • 225", Самарканд, 1972, с. 82-89.
Սուլեյմանիի VII դ. մագաղաթի երկու բանավոր տարբերակների մասին:
Ժրհագր դո արիантед зарі йед текста пергамента сөлеманиейэ қорна VII.

1973

29. К установлению критериев классификации диалектов курдского языка. "Совещание по общим вопросам диалектологии и истории языка", М., 1973, с. 53-55.
Քրդերեն լեզվի բարբառների դասակարգման չափանիշների բացահայտման շուրջ:
Ջի ժրհագր леньгер'андьна кыритериед п'арэвэкьрына заравед змане к'орди.
30. К изучению функционально-стилистической природы фразеологизмов в курдском языке. "Труды Самаркандского государственного

университета, новая серия, выпуск • 246”, Самарканд, 1973, с. 149-158.

Քրդերն լեզվի դարձվածների կիրառական-ինաստարանական էության ուսումնասիրության շուրջ:

Жь леньер'андьна Хвэзайа бэндфразайэ функционали — семантики ль зьмане к'ордида.

1974

31. К изучению основных понятий курдской фразеологии, “Совещание молодых языковедов, тезисы докладов”, Изд. АН АрмССР, Ереван, 1974, с. 31-34.

Քրդական դարձվածարանության հիմնական հասկացությունների շուրջ:

Жь леньер'андьна фаминед сэрэжэ йед фразеология к'орди.

1975

32. Эволюция фонем о, ъ в говорах курдского языка, “Совещание по общим вопросам диалектологии и истории языка”, М., 1975, с. 47-49.

Օ և ու հնչյունների զարգացումը քրդերենում:

Пешдачуйина фонемаед о, у ль заравед зьмане к'ордида.

33. Язык бахдинанских курдов Иракского Курдистана, “Страны и народы Ближнего и Среднего Востока”, VII, Курдоведение, Изд. АН АрмССР, Ереван, 1975, с. 273-382.

Իրարյան Քուրդիստանի Բահդինան քրդերի լեզուն:

Зараве к'ордед бахдинан ль к'ордьстана Ирафе.

1976

34. Состояние и задачи изучения курдской фразеологии, “Вопросы востоковедения, новая серия, выпуск • 279”, Изд. Самгу, Самарканд, 1976, с. 43-65.

Քրդական դարձվածարանության ուսումնասիրության վիճակն ու խնդիրները:

Բэвш у пьстрекед фразеология к'орди.

1977

35. О принципах создания курдско-русского фразеологического словаря, “АН СССР, Тезисы докладов I международного симпозиума ученых социалистических стран на тему “Теоретические проблемы восточного языкознания”, часть 2, Изд. “Наука”, М., 1977, с. 75-77.

Քուրդ-ռուսերն դարձվածարանական բառարանի կազմության

սկզբունքների շուրջ:

Ժրհեզզա քրինսքեզ սաքըրնա Փըրհնգա կ'օրձի - րսսիթ ֆրաքբընձի.

36. О новых составных названиях и терминах в литературном языке курдов СССР, "Конференция по вопросам взаимоотношения и развития языков Закавказья, тезисы докладов и сообщений", Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1977, с. 48-51.

Մսվետական միտքյան քրդերի գրական լեզվի նոր բարդ անվանումների և տերմինների մասին:

Ժրհեզզա հեբերեզ քարգրան ք տերմինների նիսի կ'օրձեզ սօվետստեանի լիտերատուրիձա.

1978

37. К изучению проницаемости единиц разных уровней в курдском языке, «իրանագիտության հարցեր», 1, Երևան, 1978, с. 96-104.

Քրդերենի տարբեր մակարդակի միավորների բախանցունակության աստիճանաբար շուրջ:

Ջի ձրհեզզա լեռնիեր'անձնա ձրվեքըրիյա հեբեզ ձրեզեզ քարգը - քարգը կ'օրձիձա.

38. К изучению изустных вариантов Сулейманийского пергамента VIIв., "Актуальные проблемы Иранской филологии, Труды VI всесоюзной научной конференции по актуальным проблемам Иранской филологии (28-30 мая 1970г., Тбилиси)", Изд. Тбилисского Университета, Тбилиси, 1978, с. 400-406.

Մսվեյնանիի ՎՊդ. մազադարի բանավոր տարբերակների աստիճանաբար շուրջ:

Ջի լեռնիերանձնա վարիանտեզ - ձարի եզ քերգամենիթ ձօրնա ՎՊ.

39. К структуре курдской фразеологии, "Вопросы общего языкознания и структурно-типологического исследования языков", Самарканд, 1978, с. 78-83.

Քրդական քարձվածքարանքյան կառուցվածքի շուրջ:

Ջի լեռնիեր'անա սազիյա ֆրաքբընձիյա կ'օրձի'

40. О лингвистическом назначении фразеологизма в системе языка, "Функционирование коммуникативных систем", Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1978, с. 14-15.

Լեզվի հանակարգում քարձվածի լեզվարանական նշանակման շուրջ:

Ժրհեզզ կ'վեքիերիյա ձմանի յա քեռնֆրազե կ' սիստեմա ձմենձա.

1979

41. Новое в армянском и общем языкознании, "ИФЖ АН Армянской ССР, • 4 (87)", Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1979, с. 278-281.

Նորը հայ և ընդհանուր լեզվաբանության բնագավառում:

Дигардэйк пѳһ лъ зьманзанийя Эрмэни у Г'омэрида.

42. Лингвистическое назначение фразеологизма в системе языка, "ИФЖ АН Армянской ССР, • 1 (84)", Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1979, с. 224-232.

Դարձվածի լեզվաբանական նշանակումը լեզվի համակարգում:

Կ'ւշեթերիյա ճանճֆրազե лъ система зьменда.

43. Курдско-русский фразеологический словарь, Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1979, 276 с.

Քուրդ-ռուսերեն դարձվածաբանական բառարան:

Фэрһыга к'ѳрди-русийѳ фразеологи

44. Состояние и задачи изучения устойчивых словосочетаний, "Курдско-русский фразеологический словарь", Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1979, с. 7-12.

Քրդերենի կայուն բառակապակցությունների ուսումնասիրության փնակն ու խնդիրները:

Բաշի у пьрстьрекед лек'олина ճանճեթերед мьզарм.

45. О курдско-русском фразеологическом словаре (сопроводительная научная статья к курдско-русскому фразеологическому словарю), "Курдско-русский фразеологический словарь", Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1979, с. 13-18.

Քուրդ-ռուսերեն դարձվածաբանական բառարանի մասին:

Դերթագա фэрһыга к'ѳрди-русийѳ фразеологида.

1980

46. Фразеологическая деривация в современном курдском языке, "ИФЖ АН Армянской ССР", 1980, • 4, с. 231-242.

Դարձվածաբանական բառակազմությունը ժամանակակից քրդերեն լեզվով:

Հաթэр'фьрина сэр һиме фразեթанда лъ зьмане к'ѳрдида.

47. Дэрһага сэрэкканикѳ дэвлэмэндбуна лексика зьмане к'ѳрдийи Ироинда, РТ", 1980, • 65.

Ժամանակակից քրդերեն լեզվի բառային կազմի հարստացման մի աղբյուրի մասին:

Об одном источнике обогащения лексики современного курдского языка.

1982

48. Структурно-семантическая типология фразеологизмов (на материале курдского языка), "ИФЖ АН Армянской ССР", 1982, • 2 (97), с. 179-190.

Դարձվածների կառուցվածքային-ինաստարանական տիպարանությունը (քրդերեն լեզվի նյութերի հիման վրա):

Типология бэндфразайэ структуры-семантики (сэр һиме қыйатед зьмане к'өрдн).

49. Грамматика персидского языка на армянском языке (рецензия на книгу: Գ.Մ.Նալբանդյան, Պարսից լեզվի քերականություն, Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, Երևան, 1980, 451 էջ), «Вестник ЕГУ», • 1, 1982, с. 216-218, соавт.: проф. Ю.Ю.Авалиани».

Պարսկերեն լեզվի քերականությունը հայերեն լեզվով:

Резмана зьмане фарзы бь зьмане Әрмэни.

50. Принцип создания курдско-русского фразеологического словаря, «Теоретические проблемы восточного языкознания», часть четвертая, Изд. «Наука», М., 1982, с. 100-104.

Քուրդ-ռուսերեն դարձվածքանական բառարանի կառուցման սկզբունքները:

Принсипед сазкьрына фэрһынга к'өрдн-русийэ фразеологини.

51. Структурно-семантическая типология фразеологизмов современного литературного армянского языка, «Международный симпозиум по армянскому языкознанию, Тезисы докладов», Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1982, с. 107-109.

Ժամանակակից հայերեն գրական լեզվի դարձվածների կառուցվածքային-ինաստարանական տիպարանություն:

Типология бэндфразайэ структуры-семантики ль зьмане Әрмэнийи литературиди.

1984

52. Структурно-семантическая типология фразеологизмов современного литературного армянского языка, «Մրջագային հայերենագիտական գիտաժողով», Երևան, 21-25 սեպտեմբերի, 1982, զեկուցումներ, ՀՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, Երևան, 1984, էջ 709-715.

Ժամանակակից հայերեն լեզվի դարձվածների կառուցվածքային ինաստարանական տիպարանություն:

Типология бэндфразайэ структуры-семантики зьмане Әрмэнийи проийни литературиди.

1985

53. Морфологические разряды фразеологизмов в современном курдском языке, «Страны и народы Ближнего и Среднего Востока», VIII, Курдоведение, Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1985, с. 198-227.

Դարձվածների ձևարանական խմբերը ժամանակակից քրդերեն լեզվում:

Резед бэндфразայэ морфологичи змане к'ордийи Проийнда.

1987

54. К проблеме потребности в лингвистике, "ИФЖ АН Армянской ССР", 1987, • 1, с. 172-182.

Լեզվաբանության մեջ պահանջի արդյունքի շուրջ:

Проблема дахвазе Լь зьманзаниеда.

55. Эмәкдаред к'ордзанийи Советие, дота урьс у доста Шьмэ'та мэ (дәрһәқа жиийн у Шөхөлк'арийа Йу. Йу. Авалианида), РТ', 1987, • 21.

Սովետական քրոագիտության վաստակավորները, ուս ժողովրդի դուսար և մեր ժողովրդի բարեկամ (պրոֆ. Յու.Յու.Ավալիանիի կյանքի ու գործունեության մասին):

Заслуженные деятели Советского Курдоведения, дочь русского народа и друг нашего народа (О жизни и деятельности проф. Ю.Ю.Авалиани).

1988

56. Основы фразеологии курдского языка, Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1988, 282 с.

Քրդերեն լեզվի դարձվածաբանության հիմունքները:

Бьнахед фразеология зьмане к'орди.

57. Ենәред хәбәрданейә Т'әзә Լь заре к'ордед Советиеда у пешдахатьна зьмане вани литературы, РТ', 1988, • 28.

Նոր կիրառական ոճերի անկայությունը սովետական քրդերի լեզվում և նրանց գրական լեզվի գոյացումը:

Новые речевые функциональные стили в языке Советских курдов и становление их литературного языка.

1989

58. Դасէкьнандьна хәбәред кәви чавә мәшәләкә Т'амкьрьна Т'ора хәбәред зьмане к'ордийи литературы, РТ', 1989, • 31.

Հին բառերի վերականգնումը որպես քրդերեն գրական լեզվի բարեփոխման համարման նոր աղբյուր:

Восстановление старых слов — новый источник пополнения лексики литературного курдского языка.

59. Основы фразеологии курдского языка, АДД, М., 1989, 48 с.

Քրդերեն լեզվի դարձվածաբանության հիմունքները:

Бьнахед фразеология зьмане к'орди.

1990

60. Քյա հիմնաննա շնանե կ'օրժիյի համնլէտիւիյի լիտերատուրի, ՔՄ', 1990, • 83.
Քրդիերնն համնազզաշիյն գրական լեզվի կառուցման ուղին:
Әш жи бь зьмане руси: Перспективы формирования единого литературного курдского языка, "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока", XVIII, Изд. "Зангак-97", Ереван, 1999, с. 230-235.
61. Зьмане կ'օրժի, լիտերատուրա, "Լույս", Ереван, 1990, 208 րդ.
Քրդիերնն լեզու, գրականութիւն:
Курдский язык, литература.

1991

62. Քրոբլեմա տերմինոլոգիաւ շնանե կ'օրժիժա, ՔՄ', 1991, • 76.
Տերմինաբանութիւնն ալորլեւնը քրդիերննում:
Проблема терминологии в курдском языке.

1992

63. Язык курдов, "Kurd" (kovara asosiasia k`urdaye "Yekbûn"), 1992, • 1.
Քրդիերի լեզու:
Зьмане կ'օրժի.

1993

64. Մոժելա ծանարեմիա (սըր հիմե գնիյաթեժ շնանե կ'օրժի), ՔՄ', 1993, • 16-17.
Պարննիաների կազմութիւնն կաղապարը:
Әш жи бь зьмане руси: Лингвистическое назначение и модель образования паремиологизма (на материале курдского языка), "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока", XVI, изд. "Гитутюн", НАН РА, Ереван, 1996, с. 210-222.
65. Әмәке Өлмдари мэзын (Бона 80-салиия буйина Чэркэзе Хөдое Бэк'о (Ч.Х.Бакаев), ՔՄ', 1993, • 1.
Գիտնականի մեծ վաստակը (Չ.Խ.Բակաւի ծննդյան 80-ամյակի առիթով):
Большой вклад ученого (К 80-летию Ч.Х.Бакаева).

1994

66. Պատասխանում են «Բանրերի» հարցերին, «Բանրեր», Երևան, 1994, 28 սեպտեմբերի, էջ 14.
Отвечают на вопросы "Банбер".
Բэрсыва "Банбере" двдын.

1995

67. Жь Т'арица нъвисара к'орди, РТ', 1995, • 17.

Քրդական գրության պատմությունից:

Из истории курдской письменности.

1996

68. Лингвистическое назначение и модель образования паремиологизма (на материале курдского языка), "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока", XVI, Изд. "Гитутюн" НАН РА, Ереван, 1996, с. 210-222.

Պարենիդոլոգիզմի լեզվաբանական նշանակումը և կազմության կաղապարը (քրդերեն լեզվի նյութերի հիման վրա):

Бона Чыйэ паремиологизм у модела сазбуна we (сэр һиме қыйiated зьмане к'орди), с. 1993.

69. Институту востоковедения НАН РА 25 лет, Четверть века по пути научных исканий (О курдоведении в Армении), РА, 1996, • 112.

ՀՀ ԳՍԱ Արևելագիտության ինստիտուտը 25 տարեկան է (Հայաստանի քրդագիտության մասին):

Әw жи бь зьмане к'орди: К'ордзани ль Әрмәнистане, РТ', 1996, • 4.

1997

70. Курдско-русские фразеологические параллели, "Дружба" (Общественно-исторический, культурно-просветительский журнал общества дружбы русско-курдского народов), М., 1997, • 1, с. 23-25.

Քուրդ-ռուսերեն դարձվածաբանական գուպահեռները:

П'еп'ед зьманед русси у к'ордийэ бәндфрази.

71. Բэwша зьман у культура к'ордед Әрмәнистане: пьрсгрек у пешәр'ож, РТ', 1997, • 6.

Հայաստանի քրդերի լեզվի և մշակույթի վիճակը. խնդիրներ և հեռանկարներ:

Состояние языка и культуры курдов Армении: проблемы и перспективы.

72. հալազәти у Т'эвгредана фаминед "к'орд" у "езди", РТ', 1997, • 21.

«Քուրդ» և «եզդի» հասկացությունների հարաբերակցությունը:

Связи и отношения понятий "курд" и "езди", с. 19.

1998

73. Проблема дефиниции в лингвистике (по материалам курдского языка), "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока", XVII, Изд. "Гитутюн" НАН РА, Ереван, 1998, с. 209-229.
Սահմանման պրոբլեմը լեզվաբանության մեջ:
Проблема синоркьяне ль зманзаниеда.
74. Սահմանման պրոբլեմը լեզվաբանության մեջ, «Գիտական աշխատությունների ժողովածու» (ՀՀ բուհերի ռեկտորների միություն), Երևան, «Մանկավարժ», 1998, էջ 77-79:
Проблема дефиниции в лингвистике (на материале курдского языка).
Проблема синоркьяне ль зманзаниеда.
75. «Եզդի կրոն», «Եզդիներ», «Եզդիերեն» հասկացությունների տեղը քրդական հասարակության կառուցվածքում, «Բարեկամություն (հասարակական, պատմական, մշակութային, գրական ամսագիր)», Երևան, 1998, • 5, էջ 18-20, с. 1998.
Место понятий "езидизм", "езиды", "езидский" в структуре курдского общества.
Щие фаминед "дине езди", "езди", "зьмане езди" ль структура щьвака к'ордида.

1999

76. Перспективы формирования единого литературного курдского языка, "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока", XVIII, Изд. "Зангак-97", Ереван, 1999, с. 230-235.
Քրդերեն միասնական գրական լեզվի կազմավորման հեռանկարները:
Rîya sazûna zimanê kurdiyî hemmiletîyêyî litêratûfî.

2001

77. Проблема проявления в лингвистике (на материале курдского языка), "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока", XX, Изд. "Зангак-97", Ереван, 2001, с. 270-289.
Դրսևորման պրոբլեմը լեզվաբանության մեջ:
Әw жи бь зьмане к'орди: Проблема Хwэдиhаркьяне ль зьманзаннеда, РТ', 2001, • 2.
78. 70-салний "Рйа Т'эзэ" бьмбарэк дькьн, РТ', 2001, • 4.
Շնորհավորում են «Ռ-յա րիզա» քերթի 70-ամյակը:
Поздравление 70-летия "Рйа таза".
79. Курдский язык (очерк), "Языки Российской Федерации и соседних государств, Энциклопедия в трех томах, II", М., "Наука", 2001, с. 191-198.

Քրդերեն լեզու (ակնարկ):

Зьмане к'орди.

2002

80. К проблеме моделирования процесса становления языковой структуры, "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока, XXI", Изд. "Зангак-97", Ереван, 2002, с. 354-363.

Լեզվի կառուցվածքի կազմավորման ընթացքի կադապրավորման պոռթկմի շուրջ:

Пьрсгрека қалькьрына просеса лэвгьртына структура зьмен.

2003

81. Достояние мировой науки, "Голос Армении", 2003, • 19 (18959).

Հանաշխարհային գիտության սեփականությունը:

հəбуна өлмэ дьниае.

82. К структурно-семантической типологии паремиологизмов (на материале курдского языка), "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока, XXII", Изд. "Зангак-97", с. 267-272.

Պարենիոլոգիզմների կառուցվածքային-իմաստարանական տիպարանության շուրջ (քրդերեն լեզվի նյութերի հիման վրա):

Դəրհəզə տիպոլոգիə бəндпəрəмиəйə структури-сəмантики.

2004

83. К классификационной и характерологической типологии проявлений языковой материи (на материале курдского языка), "Страны и народы Ближнего и Среднего Востока, XXIII", Изд. "Зангак - 97", с. 306-320.

Լեզվանյութի դրսևորումների դասակարգումային և բնութագրական տիպարանության շուրջ (քրդերեն լեզվի նյութերի հիման վրա):

Типологийə п'əрəвəбуне у хəйсəтнишане йə хəйəбуне материйə зьмани.

**ТРУДЫ, В РЕДАКТИРОВАНИИ КОТОРЫХ ПРИНЯЛ
УЧАСТИЕ ИЛИ ОТВЕТСТВЕННЫМ РЕДАКТОРОМ
КОТОРЫХ ЯВЛЯЛСЯ М.У.ХАМОЯН (МАКСИМЕ
ХАМО)**

**PERTÛKÊD KU BI RÊDAKTORÎYA
MAKSÎMÊ XEMO ÇAP BÛNE**

1. Програма мэк'тэба һ'эйштсала, Зьмане к'орди бона дәрсаханед II-VIII, "Луйс", Ереван, 1971.
2. К'ламед Щәм'та к'ордайэ лирикие. Бәрнвिसар, пешнвिसар у нвिसарнаси йе Н' Щиди. Нэширэта АӦ Р'СС Әрмәнистане, Ереван, 1972, 240 р'у.
3. Шахед Эпоса Ростэме Залэ К'орди. Бәрнвисар, пешготын, нвисарнаси е Н' Щиди. Нэшырэта Академия Р'СС Әрмәнистанейә Ӧлма, Ереван, 1977, 324 р'у.
4. Қанате к'ордо, Граматика змане к'орди, 3-4, нэшырэта "Луйс", Ереван, 1979, 112 р'у.
5. Авалиани Ю.Ю., Тексты лекций по компаративно-сопоставительной фразеологии иранских языков. Изд. СамГУ, Самарканд, 1979, 213 стр.
6. Н'ьк'йатед Щьмэ'та к'ордие. К'ьт'еба IV, женвисар пешхэбэр, нвисарнаси йа Н'. Щьиди. Нэширэта АӦ Р'СС Әрмәнистане, Ереван, 1980, 248 р'у.
7. Акопян А.Ц., Билингвальный анализ грамматических категорий лексики и фразеологии армянского и русского языков. Изд. АН Армянской ССР, Ереван, 1980, 247 стр.
8. Мэсалок у хэбэрокед Щьмэ'та к'орда. Бәрнвисар, бәрдаготын у нвисарнаси е Н'эцие Щьиди. Нэширэта АӦ Р'СС Әрмәнистане, Ереван, 1985, 784 р'у.
9. Фэцие Тэйран, Бэрэвока Шера, назьркьр Араме Чачан. Нэшырэта "Луйс", Ереван, 1986, 186 р'у.
10. Страны и народы Ближнего и Среднего Востока, XVII, Изд. "Гитутюн" НАН РА, Ереван, 1998, 238 стр; XVIII, Изд. "Зангак-

ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ТРУДАХ
МАКСИМЕ ХАМО (М.У.ХАМОЯНА)

LÎTÊRATÛRA DERHEQA JÎYÎN Û Ş UXULK'ARÎYA
MAKSÎMÊ XEMO

1. Ulmdarê cahil. R`T, II-ê dêkabrê, 1966
2. P`êş k`êş a sala 1968-a RT, 1-ê yanvarê, 1969.
3. Ferhinga K`urdî-rûsiye frazêologî. R`T, 26-ê dêkabrê, 1979.
4. Doktor Aûrahman Adjî Marûf, K`arekî gewre le basî îdiyom le ziman we ferhingnûsî k`urdîda. (Rêsenzîya) Kovera "Beyan", Bexdad, 1980, • 34, (в арабской графике)
5. Qanatê K`urdo. Ferhinga K`urdî-ûrisiye frazêologî (Rêsenzîya). RT, 1980, 7-ê mayê
6. Проф. Х.Б.Бердияров, проф. Б.Н.Валиходжаев, И.В.Абрамец (Самарканд) рецензия на Курдско-русский фразеологический словарь М.У.Хамояна. "Историко-филологический журнал" АН АрмССР, 1980, • 2 (89), с. 255-257.
7. Memoê Xalit. "Problêmêd filologîa Îranêye aktûal". RT, 28-ê mayê, 1980.
8. T`êmûrê Xelîl, Programa zimanê K`urdî bona dersxanêd II-VIII. RT, 12-ê dêkabrê, 1981.
9. Գեղամյան Ս.Վ., «Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրներ և ժողովուրդներ», հ. 13, քրդագիտություն, Երևան, 1985, 283 էջ. - ՀՍՍՀ ԳՍ «Պատմա-քանադասական հանդես», • 3 (114), Երևան, 1986, էջ 215:
10. Ստոյան Չ.Դ., Գրախոսություն Մ.Հ.Խամոյանի «Քրդերեն լեզվի դարձվածաբանության հիմունքները» աշխատության մասին, - ՀՍՍՀ ԳՍ «Լրաբեր հասարակական գիտությունների» ամսագիր, • 11, Երևան, 1988:
11. T`êmûrê Xelîl, "Binaxêd frazêologîya zimanê K`urdî, litêratûra". RT, 8-ê îyûnê, 1988.
12. Ş`ewra têrmînologîe hatiye sazkirinê. RT, 29-ê aprêlê, 1989.
13. Bona pêş dabirin û k`ûrkirina daçêkirinê. RT, 5-ê aprêlê, 1989.
14. Rîzganê Recebî, "Zimanê K`urdî, litêratûra". RT, 6-ê oktyabirê, 1990.
15. Ş`erkezê Resî, Xîzmetk`arê ulm. RT, 26-ê Sêntyabirê, 1990.
16. Eskerê Boyîk, Avş`ên, RT, 6-ê Yanvarê, 1990.

17. Vanîkê Elîxan, Ulmdarê k`urd 60 salîye. RT`, 27-ê aprêlê, 1994.
18. Eskerê Boyîk, Bi zimanzan Maksîmê Xemo ra hevpeyvîn. – “Ronahî”, rojnameya nûçeyî û şîrovevî, 14-20-ê Îlon, 1996.
19. Sêminar derheqa K`urdêd Ermenîstanêda, RT`, 27-ê noyabirê, 1996.
20. Rizganê Recebî, Bi açixî înt`am dan. RT`, 26-ê îyûnê, 1996.
21. Çûnîrîhîyayîşê nêzîkê Sûrîyayîşê Îsraîlîyîşê yûrokrîyayîşê kurdîyîşê sîyasîyayîşê: - «Fuarîyayîşê», • 2, Êrîlan, 1997:
22. Gêorgîe K`amil E`gîtî, Problême K`urdzanîe konfêransa ulmîda. RT`, 17-ê dêkabrê, 1997.
23. Rasthatin t`evî rewşê enbîra. RT`, 30-ê îyûlê, 1997.
24. Qihîyayîşê kurdîyayîşê nêzîkê Sûrîyayîşê hîmîyayîşê 5-âmîyayîşê, «Fuarîyayîşê», 1997, • 2, tî 15:
25. Qihîyayîşê sîyasîyayîşê nêzîkê Q.U.U. Arîyayîşê hîmîyayîşê 40-âmîyayîşê, «Fuarîyayîşê», 1998, • 5, tî 15-16:
26. Rizganê Recebî, Şîyayîşê hevalîyayîşê dostîyê. RT`, 30-ê aprêlê, 1997.
27. Rizganê Recebî, “Welat û Cimetêd Rohîlata nêzîk û Ort`e” RT`, 16-ê fêvrarê, 1999.
28. Wezîrê Eşîo, Kurdzanî li eckîtîyayîşê Sovêtî ya berê, “Buroya Kurdî ya Pêwendî û agahdarîyê”, Bruxell, 2001, • 17, rû 3.
29. Hesenê ûso, “Zimanêd fêdêrasîa ûrîsêtê û dewletêd cînar. Ênsîklopêdîa, II”, RT`, 4-ê yanvarê, 2003.
30. «Uroşîyayîşê», Êrîlanî «Zîyayîşê Urdîyayîşê» hîmîyayîşê yûrokrîyayîşê, 5 hîmîyayîşê, 2004:

АББРЕВИАТУРЫ

А.Д.	—	Автореферат докторской диссертации
ИФЖ	—	Историко-филологический журнал
РТ	—	Рiяа t`эээ

[300 րր.]

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Մաքսիմ Հոսեյնի Խամոյան	5
Կյանքի ու գործունեության համառոտ ժամանակացույց.....	13
Տպագիր աշխատությունների մատենագիտություն.....	15
Մ.Խամոյանի խմբագրությամբ հրատարակված աշխատություններ.....	28
Մ.Խամոյանի հրապարակումների զիտական գրախոսություններ, արձագանքներ և ծանուցումներ	30

СОДЕРЖАНИЕ

Максим Усейнович Хамоян.....	8
Основные даты жизни и деятельности.....	13
Библиография печатных трудов.....	15
Труды, в редактировании которых принял участие или ответственным редактором которых являлся М. У. Хамоян (Максима Хамо).....	28
Литература о жизни и трудах М. У. Хамояна (Максима Хамо).....	30

NAVEROK

Maksimê huseynê Eliyê Xemo	11
Kin ji Xronologîya jîyîn û şuxulk'arîyê	13
Bîbliografîya Xebatêd çarbûyî	15
Pertûkêd ku bi rêdaktorîya Maksimê Xemo çar bûne	28
Lîteratûra derheqa jîyîn û şuxulk'arîya Maksimê Xemo.....	30

ՄԱՔՍԻՄ ԽԱՄՈՅԱՆԻ ՏՊԱԳԻՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ
 БИБЛИОГРАФИЯ ПЕЧАТНЫХ ТРУДОВ МАКСИМА ХАМОЯНА
 BIBLIOGRAPHY OF THE MAKSIM KHAMOYAN'S PUBLISHED WORKS
 BĪBLĪOGRAFĪYA XEBATĒD ÇARBŪYĪ
 YĒD MAKSİMÊ XEMO

Հրատարակչության տնօրեն՝ Մ . Կ . Մ ն ա ց ա կ ա ն յ ա ն
 Գեղ. խմբագիր՝ Ա . Ա . Բ ա դ դ ա ս ա ր յ ա ն
 Համակարգչային ծնավորումը՝ Գ . Ա . Հ ա ր ու թ յ ու ն յ ա ն ի

Տպագրությունը՝ օֆսեթ: Չափսը՝ 60x84 1/16: Թուղթը՝ օֆսեթ:
 Ծավալը՝ 2 տպ. մամուլ: Տպաքանակը՝ 150 օրինակ:

«ԶԱՆԳԱԿ-97» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

375051, Երևան, Կոմիտասի պող. 49/2, հեռ.՝ (+3741) 23-25-28, ֆաքս՝ (+3741) 23-25-95,
 էլ. փոստ՝ info@zangak.am, էլ. կայք՝ www.zangak.am

A II
89160

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220089160